

Liikmesriigid peavad maksma hüvitist kõigile tahtlike vägivallakuritegude ohvritele, sealhulgas ohvritele, kes elavad nende territooriumil

Hüvitis ei pea tagama kahju täielikku hüvitamist, kuid hüvitise summa ei tohi olla puhtalt sümboolne

Euroopa Kohtu suurkoda otsustas 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuses **Presidenza del Consiglio dei Ministri** (C-129/19) esiteks, et kord, mille kohaselt liikmesriigil on lepinguväline vastutus liidu õiguse rikkumisega tekitatud kahju eest, on seetõttu, et liikmesriik ei ole õigeaegselt üle võtnud direktiivi 2004/80¹, kohaldatav kuriteoohvrite suhtes, kes elavad liikmesriigis, mille territooriumil pandi toime tahtlik vägivallakuritegu. Teiseks otsustas Euroopa Kohus, et riigisisese tahtlike vägivallakuritegude ohvrite hüvitisskeemi alusel seksuaalkuriteo ohvritele makstavat kindlasummalist hüvitist ei saa pidada selle sätte tähenduses „õiglaseks ja asjakohaseks“, kui selle suuruse kindlaksmääramisel ei ole arvestatud toimepandud kuriteo tagajärgede raskust ohvritele, mistõttu see ei kujuta endast piisavat panust varalise ja mittevaralise kahju hüvitamisse.

Käesolevas asjas langes Itaalias elav Itaalia kodanik BV oktoobris 2005 selle liikmesriigi territooriumil toime pandud seksuaalkuriteo ohvriks. Kuriteo toimepanijatelt tema kasuks kahjuhüvitiseks välja mõistetud 50 000 eurot ei olnud kuriteo toimepanijate põgenemise tõttu siiski võimalik neilt sisse nõuda. Veebruaris 2009 esitas BV kohtusse Presidenza del Consiglio dei Ministri (Itaalia riigikantselei) vastu hagi, milles palus hüvitada kahju, mida ta väitis olevat kandnud seetõttu, et Itaalia jättis õigel ajal üle võtmata direktiivi 2004/80². Selles menetluses mõisteti Presidenza del Consiglio dei Ministrit esimeses kohtuastmes BV kasuks välja 90 000 eurot, mida apellatsioonistmes vähendati 50 000 eurole.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtul, kellele Presidenza del Consiglio dei Ministri esitas kassatsioonkaebuse, tekkis esiteks küsimus, kas direktiivi 2004/80 hilise ülevõtmise tõttu saab kohaldada liikmesriigi lepinguvälise vastutuse korda selliste tahtlike vägivallakuritegude ohvrite suhtes, kes ei ole piiriüleses olukorras. Teiseks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlusi, kas Itaalia õigusnormides³ seksuaalkuriteo ohvritele kindlas summas 4800 eurot ette nähtud hüvitis on õiglane ja asjakohane direktiivi 2004/80 artikli 12 lõike 2 tähenduses.

Esimese küsimusega seoses tuletas Euroopa Kohus kõigepealt meelde tingimusi, mis võimaldavad tuvastada liikmesriigi vastutuse eraõiguslikele isikutele liidu õiguse rikkumisega tekitatud kahju eest, nimelt rikutud liidu õigusnormi olemasolu, mis annab õigusi eraõiguslikele isikutele, õigusnormi piisavalt selge rikkumine ning põhjuslik seos rikkumise ja isikute kantud kahju vahel. Käesoleval juhul märkis Euroopa Kohus direktiivi 2004/80 artikli 12 lõike 2 sõnastust, konteksti ja eesmärke arvestades muu hulgas, et liidu seadusandja ei ole selle sättega valinud võimalust, et iga liikmesriik kehtestab spetsiaalse hüvitisskeemi, mis hõlmaks ainult neid tahtlike

¹ Nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/80/EÜ, mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist (ELT 2004, L 261, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 65).

² Direktiivi artikli 12 lõike 2 sätestab, et „[k]õik liikmesriigid tagavad, et nende siseriiklikes eeskirjades nähakse ette nende territooriumil sooritatud tahtlike vägivallakuritegude ohvrite hüvitisskeem, mis tagab ohvritele õiglase ja asjakohase hüvitise“.

³ Olgu märgitud, et Itaalia kehtestas pärast seda, kui tema vastu oli esitatud lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi, Itaalia territooriumil toime pandud tahtlike vägivallakuritegude ohvrite hüvitisskeemi olenemata sellest, kas nende elukoht on Itaalias või mitte. See skeem hõlmab tagasiulatuvalt ka tahtlikke vägivallakuritegusid, mis on toime pandud alates 1. juulist 2005.

vägivallakuritegude ohvreid, kes on piiriüleses olukorras, vaid on otsustanud selle kasuks, et kõnealuste ohvrite suhtes kohaldatakse liikmesriikide territooriumil toime pandud tahtlike vägivallakuritegude ohvrite riigisisest hüvitisskeemi. Euroopa Kohus jõudis oma analüüsis järeldusele, et **direktiiv 2004/80 paneb igale liikmesriigile kohustuse tagada hüvitisskeem, mis hõlmab kõiki nende territooriumil toime pandud tahtlike vägivallakuritegude ohvreid, mitte ainult kuriteoohvreid, kes on piiriüleses olukorras.** Euroopa Kohus tuletas sellest, et direktiiv 2004/80 annab õiguse saada õiglast ja asjakohast hüvitist nii kuriteoohvritele, kes on piiriüleses olukorras, kui ka ohvritele, kelle alaline elukoht on selle liikmesriigi territooriumil, kus kuritegu on toime pandud. Seega, kui kaks ülejäänud eespool mainitud tingimust on täidetud, on isikul õigus saada hüvitist kahju eest, mille tekitas talle liikmesriigi poolt direktiivi 2004/80 artikli 12 lõike 2 tuleneva kohustuse rikkumine, ja seda sõltumata asjaolust, kas tahtliku vägivallakuriteo ohvriks sattumise ajal oli isik piiriüleses olukorras või mitte.

Teise küsimusega seoses tõdes Euroopa Kohus, et kuna direktiivis 2004/80 puudub igasugune viide hüvitise suurusele, mis peaks vastama „**õiglasele ja asjakohasele**“ hüvitisele direktiivi artikli 12 lõike 2 tähenduses, annab see sätte liikmesriikidele selles osas kaalutlusruumi. Kuigi see hüvitis **ei pea tingimata tagama** tahtlike vägivallakuritegude ohvritele tekitatud varalise ja mittevaralise kahju täielikku hüvitamist, **ei või see siiski olla puhtalt sümboolne või ilmselgelt ebapiisav, arvestades** toimepandud kuriteo tagajärgede raskust ohvritele. Euroopa Kohtu sõnul peab selle sätte alusel kuriteoohvritele makstav hüvitis piisaval määral kompenseerima neile tekitatud kannatusi. Euroopa Kohus täpsustas selle kohta veel, et kuriteoohvritele makstavat kindlasummalist hüvitist võib pidada „õiglaseks ja asjakohaseks“, kui hüvitiste skaala on piisavalt üksikasjalik, et vältida seda, et teatud liiki vägivallakuriteo eest ette nähtud kindlasummaline hüvitis võiks konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades osutuda ilmselgelt ebapiisavaks.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127